

УДК 82.09

Павленко Юлія Юхимівна

докторка філологічних наук, доцент,
кафедра теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко,
Київського національного лінгвістичного університету
<https://orcid.org/0000-0002-4128-122X>
pavlenkoyulia1@gmail.com

**ПИСЬМО ПРО СЕБЕ У ВИМІРІ ПОВСЯКДЕННОСТІ:
ДИНАМІКА, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Анотація. *Стаття представляє дослідження дискурсу побутовості / повсякденності в письмі про Себе фікційного суб'єкта. Особлива увага приділена тексту-письму епохи Просвітництва. Дослідження засвідчує, що побутовість як міцний ґрунт самоствердження суб'єкта була відкрита саме завдяки ресурсам особистісного письма в романі XVIII ст., проте це відкриття стало втраченим заповітом тексту-письма епохи Просвітництва. Зміна картини побутового життя під впливом новітніх технологій не стає на заваді тексту-письму. В динамічній картині повсякденності, яку пропонує нам XXI ст., письмо про Себе фікційного суб'єкта відкриває нові грані потужності дискурсу побутового життя для антропологічної лабораторії літератури. Положення проведеного дослідження ілюструються на матеріалі текстів: «Робінзон Крузо» Д. Дефо, «Черниця» Д. Дідро, «Спогади двох молодих дружин» О. де Бальзака, «Отрута кохання» Е.-Е. Шмітта, «Автопортрет у радіатора» К. Бобена.*

Ключові слова: *письмо про Себе; побутовість; повсякденність; самопізнання; Дефо; Дідро; Бальзак; Шмітт; Бобен.*

Yuliia Pavlenko

DSc. in Philology,
Assistant Professor of the Valentyna Fesenko Department of Theory
and History of World Literature at Kyiv National Linguistic University
<https://orcid.org/0000-0003-4157-2550>
pavlenkoyulia1@gmail.com

**SELF-WRITING IN THE DIMENSION OF EVERYDAY LIFE: DYNAMICS,
CHALLENGES, PERSPECTIVES**

Abstract. *The article presents a study of the everyday life discourse in writing about the Self of a fictional subject.*

It seems obvious that involvement of self-writing in everyday practice calls into question the power of self-writing in the context of everyday life for the self-knowledge of the individual. The purpose of this scientific research is to debunk this illusion and explain the connection between the everyday life and self-writing. It transforms the practice of incorporating one's own «I» in writing into the dimension of constructing the subject's identity. There are no works on this topic in modern literary criticism and this fact also indicates the relevance and novelty of the research that is unfolding in the following article.

Nowadays, the history of everyday life is booming. It is evidenced by a whole array of scientific papers on this issue. The study of self-writing in the dimension of everyday life appeals to the semiotic approach of Y.M. Lotman and G. Knabe for the analysis of the sign-symbolic nature of everyday life, to the sociological studies of A. Schutz, P. Berger and T. Lukman to identify the ways of constructing everyday life as reality or as a «life world», to the works of V.D. Leleko in the field of aesthetics and culturology of everyday life. The works of the philosophical and anthropological school serve the basis for the research. Particular attention is given to the text-letter of the Enlightenment. The protagonists of the Enlightenment Age invest the issues of everyday life in the work of writing that is a daily practice in the XVIII century. Due to its characteristics, the sphere of everyday life is a measure of self-knowledge and self-affirmation of the individual that was first artistically embodied by enlightened characters. The study shows that everyday life as a strong ground for self-affirmation of the subject was discovered with the help of the personal writing in the novel of the XVIII century, but this discovery became a lost testament to the text-writing of the Enlightenment. Changing the picture of everyday life under the influence of new technologies does not interfere with the text-writing. In the dynamic picture of everyday life offered to us by the 21st century, writing about the Self of a fictional subject opens up new facets of the power of everyday life discourse for the anthropological laboratory of literature. The study is illustrated by the

such texts as: «Robinson Crusoe» by D. Defoe, «Nun» by D. Diderot, «Memoirs of two young wives» by O. de Balzac, «Poison of Love» by E.-E. Schmitt, «Self-portrait of the radiator» by K. Boben.

Key words: *Self-Writing; household; everyday life; self-knowledge; Defoe; Diderot; Balzac; Schmitt; Boben.*

Традиційно збільшення прикладів письма про Себе пов'язують з глобальними процесами в європейській культурі: посиленням інтроспекції та прагненням до самопізнання. Втім, аргументом на користь цієї думки виступав аналіз обмеженого кола текстів великих письменників (насамперед, Руссо та Гете), тоді як, на думку Ю. Зарецького, «вивчення еґодокументів en masse може намалювати зовсім іншу картину» [3]. Фактографічний щоденник та «безособові» мемуари, позбавлені авторської інтроспекції, не можуть вважатися простором утвердження «Я» суб'єкта, що пише. Проекцією «маленької» людини — у тому значенні, в якому використовується цей вислів у працях Ю. Зарецького — є герой роману, що репрезентує письмо фікційного суб'єкта. Корпус романів, аналіз яких розгортається в цій роботі, представляє роботу письма звичайної людини. В історії французької літератури XVIII ст. — початку XXI ст. відсутні романи, художній простір яких визначає письмо героя, який в світі свого тексту займав би місце визначної особистості. Цей факт вказує на органічне переплетення дискурсів письма про Себе фікційного суб'єкта та повсякденності / побутовості.

Почесний професор Сорбонни (Париж IV), провідний спеціаліст із французької літератури XVIII ст. Лоран Версіні, простежуючи розвиток епістолярного жанру від Давньої Греції, відстоює походження епістолярного роману саме з побутового листування [12].

Здавалося б, очевидна причетність письма про Себе до повсякденної практики, ставить під питання потужність самовиписування у контексті побутового життя для самопізнання індивіда. Розвінчати цю ілюзію та пояснити зв'язок побутового/повсякденного з письмом про Себе, що перетворює практику вкладання власного «Я» у письмо на вимір конструювання ідентичності суб'єкта є метою цієї наукової розвідки. У сучасному літературознавстві відсутні праці на цю тему, що також вказує на актуальність та новизну дослідження, яке розгортається у цій статті.

В наш час історія повсякденності переживає справжній бум, про це свідчить цілий масив наукових праць, присвячених цьому питанню. Дослідження письма про Себе у вимірі повсякденності / побутовості апелює до семіотичного підходу Ю. М. Лотмана [1975, 1994, 2004] та Г. Кнабе [1989] для аналізу знаково-символічної природи повсякденності, до соціологічних студій А. Шютца [1988], П. Бергера та Т. Лукмана [1995] для виявлення способів конструювання повсякденності як реальності, як «життєвого світу», до праць В. Д. Лелеко [2002] в галузі естетики та культурології повсякденності. Також дослідження спирається на положення праць вчених філософсько-антропологічної школи. Не присвячуючи конкретну працю виключно особливостям письма в найширшому його семантичному вираженні, В. Подорога, К. Петровська, О. Аронсон, А. Парамонов, І. Чубаров [Авто-біографія, 2001] окреслюють горизонт, на який виводить особистісне письмо, засвідчують, що письмо є умовою і одночасно теоретичною рамкою для розмови про дуже широке коло питань, пов'язаних з антропологічними смислами, які хоч і проявляють себе в інших режимах, все одно виявляються співвіднесеними з ним (це і невідчутний вимір повсякденності, банальність буднів, способи проживання тощо).

Наразі, різноманітні науки, що займаються вивченням повсякденності, не розробили єдиного всеохоплюючого визначення цього поняття. По-перше, як слушно зауважив видатний російський вчений Ю. М. Лотман, безпосередня повсякденність вислизає від точної дефініції, адже сприймається як «належне», «природне, нормальне», «самозрозуміле», «звичайне» [8; 5]. Тому повсякденність визначається розмито як щоденне життя, щоденна поведінка, буденна поведінка, «щось звичне, рутинне, нормальне» [2]; дефініції ускладнюються за рахунок конотацій та оціночних суджень, наприклад, негативна, занижена оцінка повсякденності як пересічності, банальщини [2; 5; 9]. З метою забезпечення конкретного аналітичного базису для інтерпретації заявленої проблематики варто зупинитися на

деяких теоретичних моментах. По-перше, треба чітко визначити, що мається на увазі, мислиться за виразом «повсякденне життя» і який смисл в нього вкладається. Дуже часто повсякденність ототожнюють з побутом та звичаями. Втім знання деталей побуту є лише попередньою, хоча і необхідною умовою вивчення повсякденного життя, за яким стоять повсякденні турботи, тривоги, надії людей певної епохи. Досліджувати тему побутовості в конкретний історичний час означає дивитися на життя століття «зсередини», зрозуміти смисли, якими люди того періоду його наповнювали.

Деталі повсякденного життя несуть схований за ними культурний код, що дозволяє зрозуміти суспільну позицію людини.

В основі аналізу повсякденного життя, за трактуванням видатного семіотика культури Ю. М. Лотмана, лежить контраст «звичайного»/ «незвичайного». Повсякденність є сферою побутового життя, повторюваних подій, відмінних від одиничних зрушень, «великих подій», що вивчаються в традиційній політичній історії. Побутове розуміється через протиставлення до свята, екзотики. Побутове – це рутинне на противагу екстраординарному, це життя народних мас на противагу життя видатних особистостей, це приватне життя (сім'я, любов, діти) на противагу офіційному чи професійному життю, і, нарешті, це сфера спонтанного, невідрефлексованого переживання та мислення на противагу сфері рефлексії, штучного та особливо наукового досвіду.

Герої-просвітники вкладають питання повсякденного життя в роботу письма, що у свою чергу також є в XVIII ст. повсякденною практикою. На екзотичному острові Робінзон наповнює історію подіями повсякденного життя. Здійснюючи сентиментальну подорож Йорик створює розповідь про побутові реалії. Діставшись Парижа герої Монтеस्क'є ремаркують устрій звичайного життя. Перелік можна продовжувати, допоки в ньому не прозвучать усі твори XVIII ст. Жоден герой художніх творів епохи Просвітництва не залучений в процеси «подолання повсякденності», за винятком початкового етапу історії Робінзона. В тексті Просвітництва представлена мікроісторія, яку в координатах культури XVIII ст. можна ототожнити з сферою повсякденного життя. В

жодному творі ми не знайдемо згадки про події історико-політичного характеру: якщо читати художні твори як єдине свідчення про історію епохи, то може навіть здатися, що історичний рух цивілізації завмер, настільки герої-оповідачі занурені в своє побутове життя. Інтерпретація повсякденної реальності в письмі героїв-просвітників засвідчує, що побутовість має для них суб'єктивну значимість в якості цілісного світу.

Найближчою до людини є та зона повсякденного життя, яка безпосередньо доступна її фізичній маніпуляції. Тобто повсякденність в історії кожного окремого героя художнього твору матиме конкретний прояв, що може не повторюватися в історіях інших героїв цієї епохи. Зокрема, повсякденне життя Сюзанни з роману Дідро «Черниця» не перегукується у своїх проявах з побутовістю Вертера. Найближча зона повсякденності включає в себе світ, що знаходиться в межах досяжності індивіда, в якому герой здійснює певні вчинки, щоб видозмінити цю реальність. Герой постає в світі праці і його свідомість керується прагматичними мотивами. Монастирські будні мають свій особливий регламент, під який Сюзанна намагається підлаштуватися шляхом вивчення кодексу, а коли усі спроби виявляються марними використовує останні можливості: позов та втечу. Попри свою варіативність проявів в літературі Просвітництва повсякденна реальність залишається спільним знаменником усіх творів: і Сюзанна, і Вертер розгортають (кожен у свій спосіб) тему пізнання людської природи, основ гармонійного існування у своїй роботі письма.

Завдяки своїм характеристикам сфера повсякденного є виміром самопізнання та самоутвердження індивіда, що в художній формі вперше проілюстрували герої-просвітники. З усіх реальностей лише побутова реальність не піддається сумніву. Реальність повсякденного життя не вимагає додаткової перевірки, окрім свого існування. Безпосередня повсякденність є настільки «належною», «природною, нормальною», «самозрозумілою», «звичайною», що навіть вислизає від точного визначення. Вона існує як самоочевидна та неподолана фактичність. Людина може, звичайно, сумніватися в її реальності, але ці сумніви не можуть мати конструктивної природи: оскільки людина живе

відповідно до заведеного порядку і піддати його одноосібно сумніву означає заперечити власне існування. Саме ця ознака дозволяє назвати повсякденну реальність вищою реальністю. Її присутність в людському житті не можливо послабити. Стійкість та непорушність побутової реальності виступає тією характеристикою, що утверджує повсякденність як міцний ґрунт для пізнання *Себе* героя роману епохи Просвітництва. Наступною рисою природи повсякденності, що сприяє розумінню її як виміру самопізнання індивіда, є впорядкованість. Феномени повсякденного життя подаються людині як вже систематизовані в зразках, що потребують додаткового розуміння [2]. Не менш важливим нюансом повсякденної реальності в аспекті реалізації головного проекту героя-просвітника є її інтерсуб'єктивність. Побутовість – це світ, який «Я» поділяє з іншими людьми. Саме завдяки інтерсуб'єктивності повсякденне життя різоче відрізняється від інших усвідомлюваних реальностей. Навіть на безлюдному острові Робінзон може не почуватися самотньо, коли фізично перетворює реальність острова і тим самим розгортає сферу повсякденності, інтерсуб'єктивну за своєю природою. Але коли Робінзон передає свої сни чи марення під час хвороби, він постає абсолютно самотнім. Герой Дефо знає, що елементи його побутовості на острові дублюються у буднях родичів, що залишилися далеко в Англії, навіть більше, вони віддзеркалюють структуру повсякденності усієї цивілізації. Цього не можна сказати про індивідуальність та неповторність реальності сну. Можливо, саме тому за все багаторічне перебування на острові Робінзон-просвітник наводить лише дві сцени оніричної реальності. Щоб вижити Робінзон має ґрунтувати своє існування на безлюдному острові на реконструкції слідів цивілізації. Не одноразово зазначались в дослідженнях роману Дефо, що буквально з п'ятого дня перебування на острові Робінзон робить те, що робить звичайний мешканець Йорку щодня. Проте залиши Дефо свого героя дома, всі дії Робінзона по впорядкуванню буденного життя, не були б цікаві не лише читачу XVIII ст., а й наступних епох. Реалізований на екзотичному острові дискурс побутовості сам набуває ознак екзотичності, святковості. В екзотичних декораціях буден-

ні дії стають не просто цікавими, а набувають значення засобів самоствердження індивіда. Так, поєднавши реальне (комплекс повсякденних справ) та уявне (вигаданий острів) Дефо вперше в світовій літературі зробив безпрецедентний хід, що забезпечив роману «Робінзон Крузо» місце в списку незнищених шедеврів: довів, що навіть вдягаючи нитку в вушко голки, можна стверджувати власне «Я».

Завдяки своїй стійкості, спільності, очевидності повсякденна реальність здатна бути переконливим доказом і аргументом в дискусії на різноманітні теми, оскільки побутовість є базисом існування суспільної людини.

Підсумовуючи характеристики повсякденної реальності, варто наголосити на таких її особливостях, що безпосередньо впливають на письмо про *Себе*. Перше: повсякденність є сферою природного життя людини, а це означає, що саме в побутових справах герой художнього твору постає таким, яким він є, без маскуванню та вдавання. Друге: в повсякденній реальності усі рівні, незалежно від соціального статусу та професійного амплуа в інших реальностях. Третє: побутовість вимірюється календарним часом; часова модель кола, що передає вічність на макрорівні, дублюється на мікрорівні, де виражає тяглість побутовості.

Виокремлюють наступні рівні повсякденності: просторовий (приватний простір), суспільний (публічний), особистісно-культурний (перебіг індивідуального життя, що обумовлюється індивідуальним устроєм життя та засвоєними культурними стереотипами), предметно-культурний (світ речей, що оточують людину у повсякденному житті) та соціальний (система форм повсякденної взаємодії, спілкування між людьми). При розгляді художніх творів епохи Просвітництва за цими рівнями повсякденного життя стає очевидним, що представлення жодного рівня не виділяється з-поміж інших. Втім, можна говорити про більшу увагу просвітницької свідомості до просторового рівня на протигагу суспільного. В представленні просторових локусів в літературі Просвітництва домінує приватний простір та нівелюється міський.

Однією з провідних характеристик літератури Просвітництва є вихід на перший план героя, що належить до середнього класу. Неодноразово

в літературно критичному дискурсі зауважувалось, що сама форма письма XVIII ст. містила в собі зрівнювання. За попередньо встановленими критеріями літератури за предметом опису закріплювались особливості стилю. Трагедія змальовувала героїчний вимір життя героїв, що належала до верхніх соціальних щаблів, у належному стилі. Для опису повсякденного життя простолюду використовувався антонімічний стиль. Цю різницю можна побачити в творах Шекспіра, де комічний ефект дає зображення персонажів, що належать до нижчих суспільних верства. Револьюційний хід літератури Просвітництва стає зрозумілим, якщо врахувати, що в французькому класицизмі, який прямо передусь просвітницькому напрямку, такий підхід розрізнення стилів був засадничим (згадаймо для прикладу комедії Мольєра, трагедії Корнеля). Роман Просвітництва відрізняється від усієї попередньої літератури тим, що в фокус літературної оптики потрапляє буденність. Він розповідає про звичайних людей у всіх подробицях. Загальне і типове в романі XVIII ст. постає із змалювання окремого, змалювання людей з усіма їхніми особливостями, людей з іменами та прізвищами. Новочасовий роман утворює оповідь про події звичайного життя, ланцюг яких покликаний явити їх смисл. Окремі деталі обставин та подій, а також їхній порядок у часі стають основним матеріалом літератури Просвітництва, яка закладає фундамент розумінню письма про *Себе* як антропологічної лабораторії.

Відповідно до законів організації художнього твору при дослідженні дискурсу повсякденності в літературі варто подивитися на специфіку розповіді героя-просвітника про побутову реальність.

В літературно-критичних студіях неодноразово зазначалось, що сама форма розповіді в літературі Просвітництва сприяла посиленню ефекту реальності зображуваних в творах подій. Провідна жанрова форма письма героя-просвітника, лист, більшою мірою, ніж інші нарративні форми, включений в повсякденне життя людини XVIII ст.

Про побутовість на рівні розповіді має підстави говорити, коли проявляються характеристики повсякденної реальності в нарративних прийомах. Зокрема, використання оповідачем календарного часу, стабільного темпу розповіді в певній частині твору веде до підкреслення побутовості опи-

суваного явища, оскільки маркером історії стає звичайність події (на протипагу мовленню про свято). Візьмемо для прикладу твір Дефо. В розповіді Робінзона про подорож перші елементи (спроби) щоденникового дискурсу з'являються під час морської мандрівки. На протипагу рутинному способу життя, який пропонує йому батько, Робінзон висуває екзотику життя моряка. Перебуваючи на кораблі описує події морського життя за календарним принципом. Тож за рахунок стилістики подорож морем перетворюється на побутову рутину, змінити хід якої здатен лише шторм. Як бачимо, дискурс побутовості, що знайде найяскравіше вираження в описі острівного життя Робінзона, бере свій початок вже під час мандрівки морем. Вказана особливість подорожі Робінзона варта уваги тому, що врівноважує екзотику та повсякденність, долає їх розмежування, за рахунок чого герой Дефо (а за ним і читачі XVIII ст.) мали змогу передивитись сутність повсякденного життя та побачити в ньому потенціал для самоствердження.

Текст-письмо епохи літературного романтизму на позір відмовляється від розгортання дискурсу побутовості, винятком можна назвати «Спогади двох молодих дружин» («*Mémoires de deux jeunes mariées*») О. де Бальзака (1842 р.). Твір входить до сцен приватного життя «етюдів звичаїв». Повсякденне знаходить вираження у датуванні епістолярію, що дозволяє простежити чітку хронологію подій у творі — від 1823 до 1835 року. 47 листів першої частини твору охоплюють період у шість років, 10 листів другої частини передають картину життя героїнь протягом двох років. Дві частини твору розділяє також припинення листування між подругами на чотири роки. Рене та Луїза вкладають в письмо невеликий проміжок часу, що не вимагає від них активної роботи пам'яті. Письмо героїнь допомагає передати їхнє приватне життя та змалювати контрастну картину звичаїв подружнього життя (головним чином, питання материнства та почуттів до чоловіка). Просвітницька традиція епістолярію фікційних суб'єктів у творі Бальзака виражена виключно у переданні приватної інформації за допомогою листа.

Технологічні новинки кінця XX – початку XXI століть змінюють картину побутового життя людини цього часу, що знаходить відобра-

ження і на модусі письма про *Себе* фікційного суб'єкта. Рудиментом листа з класичної моделі епістолярного роману можна вважати листування в інтернет-просторі чи телекомунікаційних мережах (смсповідомлення, чат). Роман як гнучкий жанр, чутливий до змін у житті, вирушає в новий технологічний простір (створюються мобільні романи за допомогою сервісів текстових повідомлень, в Китаї вже є премія за смс-літературу; Жан-Філіп Самарк створив популярний роман «Анна і я», де читачу пропонується не лише читати смс-повідомлення героїв, а й писати до них), але і звичні (у форматі книги) романи вбирають в себе нові види діалогу. В романі Е.-Е. Шмітта «Отрута кохання» художній простір формують щоденникові записи чотирьох подруг-однокласниць. Окрема подія відображається в суб'єктивному письмі кожної з героїнь. Той факт, що романна історія викладається не з індивідуальних точок зору дівчат по черзі (як, наприклад, в романі Дж. Фаулза «Колекціонер» читач знайомиться спочатку з версією Клетга, потім Міранди) — на манер протоколу допитів («Примха» Дж. Фаулза, «Відьма» О. де Бальзака), а формується з матеріалу їхніх щоденників, надає щоденниковим записам в сприйнятті читача ефекту епістолярного повідомлення, точніше — листа, а, отже, завдяки асоціації з побутовим / повсякденним набуває яскраво вираженого ефекту реальності, відповідно, формує довіру читача до зображуваного. Щоденники чотирьох дівчат ніби перетасовані в романі Шмітта — а читач рухається від запису однієї з подруг до іншої, складаючи лінію історії. Спільним коридором чотирьох щоденників стає обмін повідомленнями між дівчатами (де саме, в романі не зазначається, але форма діалогу відсилає до чату). В інших аспектах дискурс побутовості / повсякденності не проявляється у цьому тексті.

«Автопортрет у радіатора» К. Бобена спростовує думку про супротив письма про Себе у творах нашого часу дискурсу побутовості. У щоденник герої Бобена вкладає своє споглядання буденного, де у фокус уваги потрапляє виключно найменше, те, що залишається непоміченим у звичайному житті. Мінімізація не лише зовнішньої, а й внутрішньої діяльності, що виражена на письмі, стає шляхом до особливого

внутрішнього стану суб'єкта, для якого спокій неодмінно пов'язаний з божественним началом у світі. Сам герой Бобена так визначає завдання свого письма: «Спіноза стверджував, що радість примножує наше існування. Саме з цією ціллю я і пишу: щоб ростити себе та інших піснею та коханням. Те, що дощ, сніг та сонце роблять з тротуаром, покриваючи його тріщинами і виманюючи через них травинки, мені подобається робити з чистим аркушем паперу» [11, р. 139]. Усе інше для героя Бобена не цікаве, позаяк вимагає від людини вдавання, прикидання. Тобто, письмо цінне своє щирістю та справжністю і підкорюється у варіанті суб'єкта з «Автопортрета біля радіатора» лише ідеї нести радість та змушувати дивуватись дрібницям, тим самим пере-відкриваючи для себе повсякденне/побутове.

Проведене дослідження засвідчує, що побутовість як міцний ґрунт самоствердження суб'єкта була відкрита саме завдяки ресурсам особистісного письма в романі XVIII ст., проте це відкриття стало втраченим заповітом тексту-письма епохи Просвітництва. Посилання письма про *Себе* як модусу оповіді в текстах кінця XX – початку XXI ст. проявляє переплетення традицій особистісного письма героїв роману різних епох (уважного до побутовості Просвітництва та зверхнього щодо неї романтизму, який здійснив вибір на користь вияскравлення та рефлексії сфери почуттів). Зміна картини побутового життя під впливом новітніх технологій не стає на заваді текту-письму. В динамічній картині повсякденності, яку пропонує нам XXI ст., письмо про *Себе* фікційного суб'єкта відкриває нові грані потужності дискурсу побутового життя для антропологічної лабораторії літератури. Не випадково наративна модель письма про *Себе* починає відгукуватись на бажання сучасної людини зазирнути у майбутнє. В тексті «Сканери» (автор навіть поступився своїм ім'ям та статусом заради героя-оповідача, Роберта М. Зонтаг) в письмо фікційного суб'єкта вкладаються антиутопічні погляди на прийдешню картину побутовості. В тексті «Світклокопія» Ш. Кернер та «Не відпускай мене» К. Ішігуру можлива побутовість визначена існуванням клонів також впритул наближається до перевіреної віками практики особистісного письма, що потребуватиме продовження дослідження письма про *Себе* у вимірі повсякденності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Авто-био-графия. К вопросу о методе. Тетради по аналитической антропологии.* № 1. (2001). Под. ред. В. Подороги. Москва: Логос.
2. Бергер, П., Лукман, Т. (1995). Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания. Пер. Е.Руткевич. М.: «Медиум». <http://evolkov.net/soc.psychol/Berger.P.Luckmann.T/index.html>
3. Зарецкий, Ю. (2011). «Свидетельства о себе «маленьких» людей: новые исследования голландских историков». <http://visantrop.rsu.ru/article.html?id=1167089>
4. Кнабе, Г. (1989). Диалектика повседневности / http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Article/Knabe_DialPovs.php
5. Лелеко, В.Д. (2002). Пространство повседневности в европейской культуре. http://tik.spbguki.ru/scientfic/leleco_book_03/
6. Лотман, Ю.М. (1994). Беседы о русской культуре: Быт и традиции русского дворянства XVIII – начала XIX вв. СПб.: Искусство.
7. Лотман, Ю.М. (1975). «Декабрист в повседневной жизни: Бытовое поведение как историко-психологическая категория». *Литературное наследие декабристов: сб.* / под ред. В. Г. Базанова, В. Э. Вацура. Ленинград: Наука. С. 25–74.
8. Лотман, Ю. М. (1992). «Поэтика бытового поведения в русской культуре». Лотман *Избранные статьи: В 3-х т.* Таллинн: Александра. Т.1.
9. Шюц, А. (1988). «Структура повседневного мышления: повседневное мышление как система конструируемых типов». *Социологические исследования.* № 2. <http://www.countries.ru/library/texts/shutz.htm>
10. Balzac, Honoré de. *Mémoires de deux jeunes mariées.* Etudes de moeurs. Scènes de la vie privée. Т. 2. <http://www.biblioteca.org.ar/libros/168126.pdf>
11. Bobin, Chr. (2000). *Autoportrait au radiateur.* Paris: Gallimard.
12. Versini, L. (1979). *Le roman épistolaire.* Paris: P.U.F.
13. Avto-byo-hrafyia. K voprosu o metode. Tetrydy po analytycheskoi antropolohy. № 1. (2001). pod red. V. Podorohy. Moskva: Lohos.
14. Berher, P., Lukman, T. (1995). Sotsyalnoe konstruyrovanye realnosti: Traktat po sotsyolohyy znanya. Per. E.Rutkevych. M.: «Medyum». <http://evolkov.net/soc.psychol/Berger.P.Luckmann.T/index.html>
15. Zaretskyi, Y. (2011). «Svydetelstva o sebe «malenkykh» liudei: novye issledovanyia holland-skykh istorykov. <http://visantrop.rsu.ru/article.html?id=1167089>
16. Knabe, H. (1989). Dyalektyka povsednevnyosti / http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Article/Knabe_DialPovs.php
17. Leleko, V.D. (2002). Prostranstvo povsednevnyosti v evropeiskoi kulture. http://tik.spbguki.ru/scientfic/leleco_book_03/
18. Lotman, Yu. M. (1994). Besedy o russkoi kulture: Byt i tradytsyi russkoho dvorianstva XVIII – nachala XIX vv. SPb.: Yskusstvo.
19. Lotman, Yu. M. (1975). «Dekabrist v povsednevnoi zhyzni: Bytovoe povedenye kak istorikopsykhologicheskaya katehoryia». Lyteraturnoe nasledye dekabrystov: sb. / pod red. V. H. Bazanova, V. Э. Vatsuro. Lenynhrad: Nauka. S. 25–74.
20. Lotman, Yu. M. (1992). «Poetika bytovoho povedeniya v russkoi kulture». Lotman *Izbrannyye staty: V 3-kh t.* Tallynn: Aleksandra. T.1.
21. Shiuts, A. (1988). «Struktura povsednevnoho myshleniya: povsednevnoe myshlenye kak sistema konstruyruemykh tyfov». Sotsyolohycheskye yssledovanyia. № 2. <http://www.countries.ru/library/texts/shutz.htm>
22. Balzac, Honoré de. *Mémoires de deux jeunes mariées.* Etudes de moeurs. Scènes de la vie privée. Т. 2. <http://www.biblioteca.org.ar/libros/168126.pdf>
23. Bobin, Chr. (2000). *Autoportrait au radiateur.* Paris: Gallimard.
24. Versini, L. (1979). *Le roman épistolaire.* Paris: P.U.F.